

Rome en tot die tusschen Lutherschen en Gereformeerden onderling. Roomschen en Protestanten stemmen hierin overeen, dat zij, op grond van de Schrift, het ontstaan der zedelijkheid verklaren uit de schepping van den mensch naar Gods beeld. Het goede te doen en dat op menschenlijke wijze behoorde dus, naar gemeenschappelijk belijden, tot de natuur van den mensch. Toen het echter tot nadere uiteenzetting van het dogma kwam, openbaarde zich differentie. De „rechtheid” van den oorspronkelijken mensch is toch volgens Rome een admirabile donum, „toegevoegd” aan zijn natuur, volgens de Lutherschen en Gereformeerden daarentegen aan die natuur inhaerent. Uit dit verschil volgde dan ook de differentie in het dogma omtrent den gevallen mensch, die, weer naar gemeenschappelijk belijden, in den val deze zijne rechtheid verloor. Volgens de Roomschen heeft het verlies der *justitia originalis* aan diens natuur eigenlijk niets veranderd, haar hoogstens verzwakt, gelijk de Roomsche theologen dan ook spreken van de „*vulnera naturae*”, zoodat dus uit die natuur nog altijd het goede kan opkomen, ook al wordt hier een onderscheid gemaakt tusschen hoogere en lagere zedelijkheid. Volgens Lutherschen en Gereformeerden daarentegen had dit verlies een algeheel bederf dier natuur ten gevolge. Want wel spreekt zoo de Roomsche als de Protestantsche Theologie van wat zij beide, op het voetspoor der Scholastiek, de „*mala concupiscentia habitualis et actualis*” noemen en waaronder zij dan de booze begeerlijkheid en begeerten verstaan, maar Rome vat dit toch veel minder diep op dan de Protestantsche Theologie. En eindelijk volgen ook door het verschil in uitgangspunt differenties in het dogma omtrent den mensch in den staat der herstelling, die weer naar gemeenschappelijk belijden, een vrucht der genade is. Volgens de Roomschen wordt de genade der wedergeboorte den zondaar toegebracht, schoon als verliesbaar goed, in en door den H. Doop, waardoor de „*fomes concupiscentiae*”, de brandstof der begeerlijkheid, in hem wel blijft maar niet wordt toegerekend, en ook de „*motus primoprini seu actus priores concupiscentiae actualis*”, dat is de eerste opritselingen der zonde, de booze lusten en begeerten voor hem geen zonde zijn, zoolang er althans de consensus rationis niet bijgekomen is. Volgens de Protestanten daarentegen wordt de wedergeboorte niet gewerkt door den H. Doop; is de booze begeerlijkheid die ook zij in de wedergeborenen erkennen wel degelijk zonde, waarvan zij eerst afkomen in hun sterven, en zijn zoowel de niet gewilde als de gewilde booze begeerten zonden voor God.